

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Utbildningsdepartementet

Yttrande över betänkandet Offentlighetsprincipen eller insynslag och den kompletterande promemorian Offentlighetsprincipen med lättnadsregler för mindre enskilda huvudmän i skolväsendet

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att konsekvensutredningen uppfyller kraven i förordning (2024:193) om konsekvensutredningar. Regelrådet konstaterar att utredningen inrättades innan den nya förordningen om konsekvensutredningar (2024:193) trädde i kraft, vilket skulle tala för att den tidigare förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning (2007:1244) ska ligga till grund för Regelrådets granskning. Dock har remissen kompletterats med en promemoria upprättad efter att den nya förordningen trädde i kraft, varför granskningen utgår från förordning 2024:193.

Motivering till Regelrådets ställningstagande

Regelrådet konstaterar att betänkandet lämnar två olika förslag till hur insynen hos privata skolaktörer kan stärkas, dels genom att införa offentlighetsprincipen, dels genom att införa en ny lag (insynslagen). Vidare redogör utredaren för ett alternativt förslag till insynslag. Utöver detta har Utbildningsdepartementet bifogat ytterligare ett förslag till remissen, som är ett alternativ till utredarens förslag om att införa offentlighetsprincipen.

Regelrådet konstaterar att redogörelsen av effekter för berörda företag, i form av kostnader, påverkan på konkurrensen och effekter för små företag, sammantaget är mycket tydlig för varje enskilt förslag. Likaså framgår skillnaderna mellan förslagets påverkan på företagets kostnader tydligt. Regelrådet konstaterar att konsekvensutredningarna sammantaget är väl genomförda, utan några större brister. Vad gäller förslagets överensstämmelse med EU-rätten hade bedömningen kunnat utvecklas mot bakgrund av den historik som finns på området och som utredaren även redogör för. Se vidare under delspekten *Förslagets överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven*.

Innehållet i förslaget

Utredaren föreslår att vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndigheter i tillämpliga delar ska gälla också handlingar hos huvudmän för fristående skolor, förskolor och fritidshem, privat anordnad komvux samt utbildning i folkhögskolor som motsvarar komvux i sfi (svenska för invandrare). Utredaren

föreslår att detta görs genom en ny lag, lagen om rätt till insyn hos enskilda huvudmän inom skolväsendet (insynslagen).

Utredaren lämnar även ett förslag till att införa offentlighetsprincipen för privata skolaktörer, som innebär att privata aktörer ska jämföras med myndigheter vid tillämpningen av offentlighets- och sekretesslagen. Utredaren föreslår att detta ska regleras i en ny bestämmelse som placeras som 2 kap. 3 a § OSL (offentlighets och sekretesslag (2009:400)). Utredaren föreslår att arkivlagen (1990:782) även ska gälla för allmänna handlingar hos de privata aktörerna.

I promemorian, som enligt Utbildningsdepartementet ska läsas tillsammans med betänkandet, så föreslås ytterligare ett alternativ, nämligen att offentlighetsprincipen görs tillämplig i fristående förskolor, skolor och fritidshem genom ändringar i OSL och att det även, till skillnad från utredningens förslag, införs särskilda lättnadsregler för mindre huvudmän. I promemorian föreslås att lättnadsreglerna får tillämpas av huvudmän som har högst två enheter (skolenheter, förskoleenheter eller fristående fritidshem) eller som ingår i en koncern där koncernföretagen sammantaget är godkända som huvudman inom skolväsendet för högst två enheter. Det föreslås även att större huvudmän ska kunna tillämpa lättnadsreglerna under en övergångsperiod om ett år.

Bedömning av delaspekter

Problembeskrivning och syftet med förslaget

Utredaren anger att utredningen har haft i uppdrag att identifiera för- och nackdelar med att införa offentlighetsprincipen i fristående skolor och med att Skolverket samlar in uppgifter från huvudmän, myndigheter och eventuellt andra uppgiftslämnare för att framställa statistik. Utredningen har fått tilläggsdirektiv om att utredningen ska identifiera och analysera för- och nackdelar med att införa offentlighetsprincipen hos enskilda juridiska personer som bland annat är huvudmän för fristående förskolor eller fritidshem, samt utreda och föreslå hur en insynsprincip kan utformas, dels för fristående skolor, förskolor och fritidshem, dels för sådan verksamhet hos enskilda utbildningsanordnare som avser kommunal vuxenutbildning på entreprenad.

Utredaren anger att syftet med förslaget att införa offentlighetsprincipen hos privata aktörer på skolområdet är att säkerställa tillgången till skolinformation, att myndigheter och kommuner ska kunna utföra sina författningsreglerade uppgifter och att föräldrar och elever ska ha god tillgång till information inför skolval. Utredaren anger att syftet med den nya insynslagen är att tillgodose allmänhetens intresse av insyn i verksamheten hos enskilda huvudmän.

Syftet med Justitiedepartementets förslag om lättnadsregler i den nya insynslagen som enbart omfattar mindre huvudmän beskrivs inte direkt, mer än att det är ytterligare ett alternativ som kompletterar utredningens förslag.

Regelrådets bedömning. Utredaren beskriver förslagets bakgrund och syfte på ett tydligt sätt. Vad gäller just promemorians förslag så hade en kompletterande beskrivning av förslagets syfte varit önskvärd, då det kan bli tydligare dels varför endast små aktörer föreslås få vissa lättnadsregler, dels varför det är angeläget att göra en annorlunda definition av vilka aktörer på marknaden som är små aktörer.

Regelrådet finner således problembeskrivningen godtagbar. Regelrådet finner beskrivningen av förslagets syfte godtagbar trots önskvärda förtydliganden.

Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas

Konsekvensanalysen saknar en redogörelse av nollalternativ. Dock beskrivs nollalternativet för förslaget om offentlighetsprincipen i kapitel 12.2. Utredaren beskriver att det tillfälliga undantaget i 24 kap. 8 a § OSL, i ett nollalternativ upphör att gälla och att statistiksekretessen i 24 kap. 8 § OSL då skulle bli fortsatt tillämplig om offentlighetsprincipen inte införs för de privata aktörerna.

Regelrådets bedömning. En beskrivning av konsekvenser om ingen åtgärd vidtas saknas i konsekvensutredningen, men återfinns i resonemanget kring fördelar och nackdelar med förslagen i remissen och är där tydligt beskriven.

Regelrådet finner beskrivningen av konsekvenser om ingen åtgärd vidtas godtagbar.

Alternativa lösningar

Utöver de alternativ som utredaren, samt Utbildningsdepartementet, lägger fram så redogör utredaren för ytterligare en alternativ lösning, nämligen att förslaget till insynslag utgår från systemet för handlingsoffentlighet enligt tryckfrihetsförordningen (TF) och sekretessreglering enligt OSL, i stället för att det i insynslagen definieras vilka handlingar som ska omfattas. Utredaren anger att detta alternativ minskar den administrativa bördan för huvudmannen eftersom förfarandereglererna är mindre krävande än de som finns i tryckfrihetsförordningen. Utredaren anger att en insynslag som utgår från systemet för handlingsoffentlighet har fördelen att den utgår från ett väl beprövat och befintligt system och att omfattningen av insynen kommer att ligga närmre den som gäller i det offentliga skolväsendet, eftersom inga handlingstyper är undantagna från insyn. Samtidigt anger utredaren att en sådan insynslag kan innebära att de fristående aktörerna i samband med en begäran om insyn måste göra en mera omfattande prövning. Utredaren anger att det som är avgörande för om denna lösning bör väljas är om de anpassade förfarandereglererna medför en tillräcklig administrativ lättnad i förhållande till den insyn som uppnås. Utredaren anger vidare att det inte ingår i utredningens uppdrag att förorda en viss avvägning mellan omfattningen av insynen och minskningen av den administrativa bördan för de enskilda huvudmännen. I kapitel 12.2 i remissen framgår även vissa andra alternativa lösningar för förslaget om offentlighetsprincipen.

Regelrådets bedömning. Utredaren redogör för alternativa lösningar på ett tydligt vis. Vidare kan Regelrådet konstatera att det förslag som Utbildningsdepartementet lägger fram i promemorian utgör ytterligare ett alternativ. I remissen läggs sammantaget fyra alternativ till lagstiftning fram-, nämligen förslaget om offentlighetsprincipen, förslaget till insynslag, förslaget till insynslag som utgår från systemet för handlingsoffentlighet enligt tryckfrihetsförordningen (TF) och sekretessreglering enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, samt promemorians förslag till insynslag men med särskilda lättnadsregler för huvudmän som har högst två enheter.

Regelrådet finner beskrivningen av alternativa lösningar godtagbar.

Berörda företag

Utredaren anger att det hösten 2021 fanns 2 476 enskilda huvudmän inom skolväsendet. Dessa drev sammanlagt 2 787 förskoleenheter och 1 342 skolenheter. Utredaren anger att

en stor del av de enskilda huvudmännen, knappt 70 procent, endast driver förskola. Vidare anges att de flesta enskilda huvudmän också är förhållandevis små och att knappt 78 procent av de 2 476 enskilda huvudmännen endast har en förskole- eller skolenhet i sin verksamhet. Ytterligare beskrivning av berörda företag, utifrån storlek och verksamhet, framgår i kapitel 14 i remissen, där bland annat en sammanfattande tabell finns (14.1).

Utbildningsdepartementets promemoria innehåller en liknande redogörelse av berörda företag. Utredaren anger dock att de förslag till lättnadsregler som föreslås i promemorian har avgränsats till att gälla enskilda huvudmän som har högst två enheter (förskoleenheter, skolenheter eller fristående fritidshem), eller som ingår i en koncern där koncernföretagen sammantaget är godkända som huvudman inom skolväsendet för högst två enheter (förskoleenheter, skolenheter eller fristående fritidshem). Utbildningsdepartementet anger att detta innebär att promemorians förslag till lättnadsregler i OSL träffar sådana huvudmän som utredningen benämner små huvudmän, men även vissa huvudmän som den benämner som medelstora.

Regelrådets bedömning. Beskrivningen av berörda företag utifrån antal, storlek och bransch är tydlig.

Regelrådet finner att beskrivningen av berörda företag utifrån antal, storlek och bransch är godtagbar.

Förslagets effekter för företagens kostnader och intäkter

Vad gäller förslaget om offentlighetsprincipen anger utredaren att det troligtvis kommer bli nödvändigt med vissa insatser för att anpassa verksamheten hos berörda företag, samtidigt som vissa administrativa arbetsuppgifter tillkommer. Utredaren anger att förslaget kommer att resultera i en ökad administrativ börda och därmed vissa kostnader för enskilda huvudmän och utbildningsanordnare. Utredaren anger att de allra flesta privata aktörer troligtvis håller sina handlingar ordnade idag, vilket får betydelse för kostnaden för den enskilde aktören att anpassa sig till ett införande av offentlighetsprincipen. Utredaren anger vidare att offentlighetsprincipen skulle innebära ytterligare krav på de privata aktörerna utöver de som ställs i gällande lagstiftning. De ska exempelvis identifiera vad som utgör allmänna handlingar och registrera eller hålla dem ordnade samt bevara dem enligt arkivlagen. Utredaren anger vidare att de också ska kunna hantera utlämnanden, inklusive sekretessprövningar, och att det utöver förfrågningar från barn och elevers vårdnadshavare torde finnas ett relativt stort intresse att ta del av uppgifter om de enskilda huvudmännens ekonomi från såväl media som allmänheten, vilket kan komma att bli mer tidskrävande och dyrare än de som hanteras hos offentliga huvudmän.

De kostnader som utredaren bedömer kommer uppstå är bland annat personalkostnader, utbildning och kompetensutveckling, tillsynsavgift, köp av juridiska tjänster och så vidare. Dessa kostnader beskrivs i kapitel 14.3 och 14.4 i remissen där utredaren även kvantifierar kostnaderna. En sammanfattande tabell av utredningens kostnadsbedömning för införande av offentlighetsprincipen för typfall finns på sida 321 (tabell 14.4). Bland annat uppskattas kostnaden för en liten huvudman med endast förskola hamna på 137 000 kronor per år, medan kostnaden för en stor huvudman utöver endast förskola hamnar på 3 041 000 kronor per år.

Utredaren föreslår ingen finansiering av ett införande av offentlighetsprincipen för enskilda huvudmän, utan konstaterar att dessa redan får bidrag för administrativa kostnader. Vidare föreslås ingen finansiering för andra berörda företag.

I kapitel 28 beskriver utredaren de administrativa kostnader som följer av förslaget till insynslag. Till skillnad mot förslaget om offentlighetsprincipen så anger utredaren att antalet handlingar som en enskild huvudman ska hålla ordnade enligt insynslagen begränsas av att lagen innehåller en lista med handlingstyper. Utredaren anger att detta begränsar tidsåtgången för förskolor och skolor att hålla handlingar i ordning och söka fram dem vid en begäran om insyn. Vidare bedömer utredaren att den administrativa bördan för de enskilda huvudmännen blir mindre eftersom insynslagen inte ställer några krav gällande på vilket sätt handlingarna ska bevaras eller några krav på att gallra vissa handlingar vid vissa tidpunkter som arkivlagen (1990:782) gör, varför IT-system för att hålla handlingar i ordning inte behöver leva upp till samma krav som ett ärendehanteringssystem. Vidare anger utredaren att det kommer att uppstå situationer där den rättsliga bedömningen är komplicerad eller där tillämpningen av insynslagen av andra skäl är betungande för de enskilda huvudmännen. Att insynslagen är ett helt nytt regelverk kan bidra ytterligare till det, särskilt inledningsvis, anger utredaren.

I tabell 28.2, på sida 560, sammanfattar utredaren förslagets kostnader för företag. För en liten huvudman med endast förskola uppskattas kostnaden till 56 000 kr per år enligt insynslagen, medan kostnaden för en stor huvudman utöver endast förskola uppskattas till 1 883 000 kr per år. Utredaren föreslår ingen finansiering av ett införande av insynslagen, utan konstaterar att berörda aktörer redan får bidrag för administrativa kostnader.

I promemorian anger Utbildningsdepartementet att man använder sig av samma underlag, antaganden och uppskattningar som utredningen, eftersom man bedömer att de uppskattningar som utredningen gör beträffande små och medelstora huvudmän är relevanta för sådana huvudmän som omfattas av lätttnadsreglerna. För att underlätta anges även kostnaderna på motsvarande sätt som i utredningen. Jämfört med utredningens förslag om offentlighetsprincipen så anger Utbildningsdepartementet att promemorians förslag innebär lägre krav för små aktörer gällande skyndsamt, registrering av handlingar, i vilken form allmänheten kan ta del av handlingen, och arkiveringstid, samt att de kostnader som uppstår för dessa företag bedöms uppstå vad gäller personalens arbetstid, juridiskt stöd, och utbildning och kompetensutveckling. I tabell 5.1, på sida 40 i promemorian, framgår förslagets kostnader för berörda företag. Utbildningsdepartementet uppskattar att den totala kostnaden för en liten huvudman med en förskoleenhet uppgår den årliga kostnaden till 76 600 kr och för en typisk medelstor huvudman med två förskoleenheter uppgår den årliga kostnaden till 291 000 kr. I tabell 5.2, sida 42 i promemorian, framgår också en uppskattning av kostnader för större huvudmän under det första året och effekten av det tillfälliga undantag som föreslås.

Promemorian föreslår, likt utredningen, att ingen ersättning ska utgå för promemorians förslag till införande av offentlighetsprincipen.

Regelrådets bedömning. Utredarens beskrivning av förslagets påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet, både vad gäller förslaget till införande av offentlighetsprincipen samt förslaget till insynslag, är mycket tydlig. Detsamma gäller promemorians förslag. I samtliga fall görs tydliga kvalitativa beskrivningar såväl som utförliga kvantitativa uppskattningar. Det är även positivt att promemorian följer samma metod och underlag som utredningen vad gäller uppskattningen av kostnader, då det underlättar vad

gäller jämförande av alternativen. Därmed blir effekterna för berörda företag tydligare. Vidare noterar Regelrådet att både betänkandet och promemorian föreslår att ingen ersättning ska utgå för de nya kostnader som tillkommer av de olika alternativen. Regelrådet finner att det därför hade varit önskvärt med en beskrivning av vilka sidoeffekter förslagen kan få om berörda företag behöver göra omprioriteringar i sina budgetar för att hantera de kostnader som följer av förslaget.

Regelrådet konstaterar vidare att en beskrivning av förslagets påverkan på berörda företags intäkter saknas. I detta fall ser dock inte Regelrådet något som uppenbart talar för att en sådan påverkan kan uppstå. Visserligen kan en ökad insyn i till exempel leda till att färre elever söker sig till vissa skolor, något som utredaren även anger som en möjlig effekt under avsnittet om påverkan på konkurrensen för berörda företag, men Regelrådet konstaterar att en sådan typ av indirekt effekt i sig är svår att beräkna. Regelrådet finner dock att om förslagsställaren inte ser att företagets intäkter kommer påverkas så hade det kunnat framgå i konsekvensutredningen, varför en komplettering vore önskvärd.

Regelrådet finner sammantaget att beskrivningen av förslagets påverkan på berörda företags kostnader och intäkter är godtagbar.

Påverkan på konkurrens, särskilda hänsyn till små företag och andra relevanta konsekvenser

Påverkan på konkurrens

Utredaren anger att förslaget om offentlighetsprincipen kommer att påverka konkurrensförhållandena för företagen i branschen. Utredaren anger att företag som bedriver förskole- och skolverksamhet verkar på en marknad och konkurrerar om barn och elever med varandra och med kommuner. Utredaren anger att uppgifter om företagen, till exempel om elevers betygsgenomsnitt, elevsammansättning eller ekonomi skulle kunna påverka ett företags konkurrensförmåga negativt eller positivt beroende på innehållet i uppgifterna.

Utredaren anger vidare att i en verksamhet som drivs av en privat aktör kan finnas vissa uppgifter som ger företaget försteg framför konkurrerande företag. Om sådana uppgifter inte skyddas av sekretessbestämmelser kan konkurrerande företag begära ut och få del av uppgifterna, vilket kan leda till att företagets konkurrensfördel minskar. Samtidigt anger utredaren att förslagen också kan antas leda till att konkurrensskadliga missförhållanden avslöjas i något högre grad, i och med att insynen ökar.

Vidare anges att den administrativa belastningen kan bli högre för små aktörer än för aktörer med större verksamheter, vilket kan försämra de små aktörernas konkurrensförmåga. Den ökade insynen skulle enligt utredaren även kunna innebära nackdelar i konkurrenshänseende för de små huvudmännen eftersom större huvudmän kan lägga sin ekonomiska redovisning hos ägarföretaget, och på det sättet undvika möjligheterna till insyn i sådana handlingar. Vidare anger utredaren att de ökade kraven och kostnaderna kan medföra ett minskat intresse för nya etableringar, vilket skulle kunna försvaga konkurrensen på skolmarknaden och minska mångfalden av olika slags privata aktörer.

Vad gäller förslaget om insynslag anges liknande effekter i form av påverkan på konkurrensen som för förslaget om offentlighetsprincipen. Effekterna beskrivs på sida 531-532 i betänkandet.

I promemorian anges att förslaget, till skillnad mot betänkandets förslag om införande av offentlighetsprincipen, innebär lättnader för mindre huvudmän varför de mindre huvudmännens konkurrensförmåga värnas. Vidare anger Utbildningsdepartementet att förslaget i högre grad än i dag kommer att innebära samma villkor för enskilda utbildningsanordnare inom komvux avseende vilka handlingar som ska göras tillgängliga för kommunen, vilket bidrar till mer likvärdiga konkurrensförhållanden mellan företag.

Regelrådets bedömning. Regelrådet konstaterar att de olika förslagen, både betänkandets och promemorians, kan påverka konkurrensförhållandena både positivt och negativt. Beskrivningarna av dessa effekter är mycket tydliga.

Regelrådet finner beskrivningen av påverkan på konkurrensen för berörda företag godtagbar.

Särskilda hänsyn till små företag

Vad gäller föreslaget om offentlighetsprincipen anger utredaren att förslaget skulle kunna få påtagliga konsekvenser för små aktörer, vilket skulle vara till nackdel i konkurrenshänseende. Utredaren anger att vissa aktörer skulle kunna bli tvungna att lägga ner sin verksamhet eller sälja den till större företag. Utredaren har därför föreslagit ett undantag för fysiska personer som normalt bedriver verksamhet av begränsad omfattning, vilket redogörs ytterligare för i kapitel 11.2.1. Vad gäller förslaget om offentlighetsprincipen har utredaren bedömt att något ytterligare undantag för privata aktörer som bedriver verksamhet av begränsad omfattning inte bör göras. Utredaren anger att konsekvensen av sådana undantag hade varit att uppgifter om aktörerna i sådant fall fortsatt skulle omfattas av statistiksekretessen.

Vad gäller förslaget till insynslag så beskrivs liknande effekter för små företag. Utredaren gör dock bedömningen att insynslagets bestämmelser om handläggning och krav avseende bland annat tillgänglighet och bevarande av handlingar inte är oproportionerligt betungande för små företag. Samtidigt bedömer utredaren att kostnaderna för hanteringen av insynslagen sannolikt kan bli påtagliga för fysiska personer som är huvudmän som normalt bedriver verksamhet av begränsad omfattning. Utredaren har därför föreslagit att fysiska personer, dödsbon och konkursbon efter fysiska personer som är enskilda huvudmän inte ska omfattas av insynslagen.

I promemorians konsekvensutredning anges att förslaget, till skillnad mot utredningens förslag om införande av offentlighetsprincipen, innebär lättnader för mindre huvudmän varför de mindre huvudmännens konkurrensförmåga värnas. Konsekvensutredningen i promemorian innehåller ingen separat redogörelse av särskilda hänsyn till små företag, men framgår i konsekvensutredningen i sin helhet.

Regelrådets bedömning. Beskrivningen av särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning, såväl som effekterna för små företag, beskrivs tydligt i både utredningens förslag och promemorians förslag. Regelrådet konstaterar vidare att promemorians förslag i sig kan ses som en alternativ lösning där särskild hänsyn tas till små företag.

Regelrådet finner beskrivningen av särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning godtagbar.

Andrar relevanta konsekvenser

I konsekvensutredningen saknas en redogörelse av regleringens påverkan på företagen i andra avseenden.

Regelrådets bedömning. Regelrådet konstaterar att en beskrivning av påverkan på företagen i andra avseenden saknas. Dock framgår det i övriga delar av betänkandet, såväl som promemorian, tydligt bland annat då förslagen i sig syftar till att stärka insyn i privata skolaktörers verksamhet. Detta kan leda till en ökad transparens på området, underlätta elevers val av skola och avslöja missförhållanden. Beskrivningen av dessa effekter är tydlig.

Regelrådet finner att avsaknaden av en beskrivning av regleringens påverkan på företagen i andra avseenden är godtagbar.

Åtgärder för att begränsa förslaget kostnader och andra effekter

En beskrivning av åtgärder för att begränsa förslaget kostnader och andra effekter saknas. Dock framgår viss information om möjligheten till bidrag för att hantera de ökade kostnaderna som följer av förslaget. Varken utredaren eller Utbildningsdepartementet föreslår dock någon sådan lösning.

Regelrådets bedömning. Även om en beskrivning av åtgärder för att begränsa förslaget kostnader och andra effekter saknas så framgår vissa sådana åtgärder i både betänkandets och promemorians konsekvensutredningar i form av möjligheten till bidrag för att hantera de ökade kostnaderna. Regelrådet kan vidare konstatera att det form av undantag som föreslås i promemorian är en åtgärd för att begränsa förslaget kostnader och andra effekter för vissa företag.

Regelrådet finner således beskrivningen av åtgärder för att begränsa förslaget kostnader och andra effekter godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Utredaren föreslår att förslaget om offentlighetsprincipen ska träda i kraft 1 juli 2026. Utredaren föreslår även att insynslagen, med tillhörande förslag, ska träda i kraft 1 juli 2026. Samma tidpunkt för ikraftträdande föreslås för den alternativa insynslagen. Utredaren anger som skäl till den valda tidpunkten att det vanligt att ny lagstiftning som rör skolområdet träder i kraft vid ett halvårsskifte eftersom den då börjar gälla innan ett nytt läsår börjar. Utredaren anger vidare att det framstår som ändamålsenligt även när det gäller rätten att ta del av allmänna handlingar, eftersom det bör underlätta för de enskilda aktörerna att genomföra förändringen vid en tidpunkt när kärnverksamheten inte är full i gång.

I promemorian föreslås att lagändringarna ska träda i kraft 1 januari 2027. Vidare föreslås att under 2027 ska de lättnadsregler som föreslås gälla för mindre enskilda huvudmän även tillämpas på andra enskilda huvudmän som omfattas av förslagen. Utbildningsdepartementet anger att promemorians förslag till senare ikraftträdande än utredningens grundar sig i att det har gått en viss tid sedan utredningens slutbetänkande överlämnades.

Vad gäller behov av speciella informationsinsatser bedömer utredaren att Skolverket kommer behöva informera om insynslagen och förslaget om offentlighetsprincipen på lämpligt sätt. Utredaren anger att Skolverket också kan göra bedömningen att det krävs en mera samlad informationsinsats riktad till de enskilda huvudmännen inför införandet av lagen.

I promemorian anges att om Skolverket bedömer att det behövs en informationsinsats riktad till de enskilda huvudmännen bör även kostnaderna för denna hanteras inom ramen för myndighetens förvaltningsanslag.

Regelrådets bedömning. I såväl betänkandet som promemorian framgår tidpunkt för ikraftträdande tydligt, såväl som skälen bakom föreslagen tidpunkt.

Vad gäller behov av speciella informationsinsatser så beskrivs denna delaspekt tydligt i betänkandet. Beskrivningen i promemorian är inte fullt lika tydlig, då det endast anges att kostnaderna för en eventuell informationsinsats bör bekostas av Skolverket, om de bedömer att sådant behov finns.

Regelrådet finner sammantaget att beskrivningen av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande är godtagbar samt att beskrivningen av behov av speciella informationsinsatser är godtagbar trots önskvärda förtydliganden.

Hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas

Konsekvensutredningen saknar en beskrivning av hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas.

Regelrådets bedömning. Konsekvensutredningen saknar en beskrivning av hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas, vilket är en brist.

Regelrådet finner avsaknaden av en beskrivning av hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas bristfällig.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven

Utredaren anger att förslaget till insynslag är förenligt med EU:s allmänna dataskyddsförordning och dataskyddslagen och att förslaget i övrigt inte omfattar några frågor som regleras i EU-rätten.

Vad gäller förslaget om offentlighetsprincipen anger utredaren att förslaget, enlighet med promemorian *Offentlighetsprincipen hos börsnoterade skolföretag* inte bedöms vara oförenligt med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 596/2014 om marknadsmissbruk. I kapitel 8.1.1 framgår att en tidigare lagrådsremiss som har tagits fram på området, Lagrådsremissen *Offentlighetsprincipen ska gälla i fristående skolor* (U2018/00617/GV), fick synpunkter från Friskolornas riksförbund som inkom med en skrivelse till Lagrådet. Mot bakgrund av detta tog Utbildningsdepartementet fram ovan nämnd promemoria. Lagrådet ansåg att det fanns anledning att överväga bland annat i vilken mån en utvidgning av handlingsoffentligheten till börsnoterade privata aktörer kunde komma i konflikt med krav i EU-rätten. Innan dessa frågor hade analyserats närmare kunde Lagrådet inte tillstyrka lagstiftning i enlighet med förslagen i lagrådsremissen. Förslagets förenlighet med EU-rätten utreddes vidare inom Utbildningsdepartementet och regeringen bedömde att marknadsmissbruksförordningen inte hindrar att anställda och uppdragstagare i fristående skolor – med undantag för vissa befattningshavare i ledande ställning – omfattas av bestämmelserna om meddelarfrihet och meddelarskydd. Utredaren anger att analysen då sammanfattningsvis bedömde att lagrådsremissens förslag inte var oförenligt med EU:s marknadsmissbruksförordning. Utredaren anger att Regeringen därefter inte har fattat något nytt beslut i ärendet.

Utbildningsdepartementet anger, vad gäller det alternativ som Utbildningsdepartementet lägger fram i sitt PM, att förslagen inte berör frågor som regleras i EU-rätten.

Regelrådets bedömning. Regelrådet konstaterar att utredaren tydligt beskriver förslagets överensstämmelse med EU-rätten. Regelrådet konstaterar, vilket utredningen också redogör för, att det finns en viss historik kring hur tidigare, liknande, förslag på området förhåller sig till EU-rätten. Det är positivt att en sådan beskrivning finns med. Dock vore det mot bakgrund av detta önskvärt med en mer utvecklad beskrivning av hur just utredningens förslag förhåller sig till den problematik som tidigare har lyfts kring marknadsmissbruksförordningen. Vidare konstaterar Regelrådet att promemorian som har tagits fram av Utbildningsdepartementet inte redogör för eller problematiserar kring detta, varför en komplettering vore önskvärd.

En beskrivning av om förslaget går utöver minimikraven saknas. I detta fall konstaterar dock Regelrådet att skolfrågor är nationell kompetens och att det därför inte finns någon EU-lagstiftning på området som utgör en rättslig miniminivå.

Regelrådet finner således beskrivningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten godtagbar trots önskvärda förtydliganden. Regelrådet finner avsaknaden av en beskrivning av om förslaget går utöver minimikraven godtagbar.

Övrigt av relevans för ärendet eller Regelrådets bedömning

Inget övrigt av relevans för ärendet eller Regelrådets bedömning i detta fall.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 6 november 2024.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Lennart Renbjer och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av Erik Palm

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Erik Palm
Föredragande